

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

JUNIE 2026

REKENINGKUNDE V2

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 16 bladsye, insluitend 'n formuleblad
en 'n 10-bladsy antwoordeboek.

HOU HIERDIE BLADSY
OOP.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word voorsien waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. 'n Formuleblad met Finansiële Aanwysers is aan die einde van hierdie vraestel aangeheg.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag 'n donker potlood of blou/swart ink gebruik om die vrae te beantwoord.
7. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk nie.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	MINUTE
1	Rekonsiliasies en Interne Beheer	45	35
2	Kosterekeningkunde	45	35
3	Voorraad	35	30
4	Vaste Bates, Interne Oudit en Probleemoplossing	25	20
TOTAAL		150	120

VRAAG 1: REKONSILIASIES EN INTERNE BEHEER (45 punte; 35 minute)**1.1 BANKREKONSILIASIE**

Die volgende inligting handel oor Laura Handelaars vir Maart 2026.

GEVRA:

- 1.1.1 Noem DRIE voordele van elektroniese fondsoordragte (EFO's). (3)
- 1.1.2 Die boekhouer, Alana Jafta, is in beheer van die prosessering van alle EFO's en deponering van kontant.
Verduidelik TWEE redes waarom die interne ouditeur oor hierdie situasie bekommerd sal wees. (2)
- 1.1.3 Bereken die korrekte totale vir die Kontantjoernale vir Maart 2026. (10)
- 1.1.4 Bereken die korrekte saldo van die Bankrekening op 31 Maart 2026. (4)
- 1.1.5 Stel die Bankrekonsiliasiestaat op 31 Maart 2026 op. (7)

INLIGTING:**A. Inligting uit die Bankrekonsiliasiestaat op 28 Februarie 2026:**

Uitstaande deposito's:	
• Gedateer 14/02/26	21 000
• Gedateer 27/02/26	19 000
Uitstaande EFO's:	
- Nr. 521	3 500
- Nr. 527	2 800
- Nr. 545	9 340
Gunstige saldo van die Bankrekening	18 400

Addisionele inligting:

- (i) Die uitstaande deposito's verskyn as volg op die bankstaat vir Maart 2026:
- gedateer 14/02/26 as R11 000
 - gedateer 27/02/26 as R19 000
- Alana Jafta het gesê sy is op 14 Februarie 2026 op pad na die bank toe van 'n deel van die geld beroof. Sy het om verskoning gevra dat sy nie hierdie voorval aangemeld het nie. Die eienaar het besluit dat die verskil as 'n verlies afgeskryf moet word, aangesien die besigheid nie versekering vir kontantdiefstal gehad het nie.
- (ii) EFO 521 verskyn korrek as R5 300 op die bankstaat vir Maart 2026. Al die ander EFO's verskyn korrek op die bankstaat vir Maart 2026.

B. Totale in die Kontantjoernale voor die Bankstaat vir Maart 2026 ontvang is:

- Kontantontvangstejoernaal: R54 940
- Kontantbetalingsjoernaal: R64 800

C. Inskrywings in die Kontantjoernale, maar nie op die Bankstaat vir Maart 2026 nie:

- Deposito, R19 350
- EFO nr. 614, R7 600
- EFO nr. 617, R9 160

D. Inskrywings op die Bankstaat, maar nie in die Kontantjoernale vir Maart 2026 nie:

01/03/26	EFO ontvang van M Mooney (huurder)	R5 600
10/03/26	EFO van B Brits ter vereffening van sy rekening van R1 350	1 200
15/03/26	Aftrekorder: Kapp & Kie	2 400
20/03/26	Debietorder: King Versekeraars	2 150
20/03/26	Debietorder: King Versekeraars	2 150
31/03/26	Rente ontvang op gunstige saldo	260
31/03/26	Diensfooie	350

Addisionele inligting:

- 'n Aftrekorder ter waarde van R2 400 is gedebiteer na die rekening van Laura Handelaars, maar Laura Handelaars het geen saketransaksies met Kapp & Kie nie. Brits Bank het om verskoning gevra vir hierdie fout en sal hierdie inskrywing in April 2026 kanselleer.
- 'n Betaling aan King Versekeraars is verkeerdelik twee keer gedoen en Brits Bank sal dit in April 2026 regstel.

E. Die bankstaatsaldo op 31 Maart 2026 is die balanserende syfer.**1.2 DEBITEURE- EN KREDITEUREREKONSILIASIE**

Jy word voorsien van inligting uit die rekords van S Lanka Handelaars vir April 2026. Die eienaar, S Lanka, het opgemerk dat die saldo op die Debiteure-kontrolerekening nie ooreenstem met die totale van die Debiteurelys nie. Goedere word teen 'n winsopslag van **75%** op kosprys verkoop.

GEVRA:

- 1.2.1 Bereken die korrekte saldo van die Debiteurekontrolerekening en die korrekte totale van die Debiteurelys op 30 April 2026. Gebruik die tabel in die ANTWOORDEBOEK en toon 'n bedrag met "+", "-" of "geen inskrywing" vir elke fout of weglating wat opgespoor word. (15)
- 1.2.2 Verduidelik TWEE redes waarom dit nodig is om elke maand 'n krediteurerekonsiliasie te doen. (4)

INLIGTING:

- A.** Saldo van die Debiteurekontrolerekening op 30 April 2026, R47 880.
- B.** Totaal van die Debiteurelys op 30 April 2026, R48 400.
- C.** Foute en weglatings ontdek:
- (i) 'n Debiteur is met rente van R150 belas, maar die boekhouer het die rente as R510 op die debiteur se rekening in die Debiteure-grootboek aangeteken.
 - (ii) Handelskorting aan 'n debiteur is uitgelaat. 'n Kredietnota vir R720 is uitgereik, maar geen inskrywing is gemaak nie.
 - (iii) Die totaal van die Debiteurejoernaal is met R1 600 te veel opgetel.
 - (iv) Die totaal van die Debiteure-afslagjoernaal is met R840 te min opgetel.
 - (v) 'n Debiteur het goedere wat vir R1 120 verkoop is, teruggestuur. Dit is korrek in die joernaal aangeteken, maar die boekhouer het die kosprys na die debiteur se rekening oorgeboek.
 - (vi) 'n EFO vir R2 400 wat van 'n debiteur ontvang is, is twee keer in die debiteur se rekening aangeteken.
 - (vii) 'n Debiteur het goedere wat vir R1 240 verkoop is, teruggestuur. Dit is korrek in die joernaal aangeteken, maar die boekhouer het dit as kredietverkope na die debiteur se rekening oorgeboek.
 - (viii) Die saldo van 'n debiteur wat R2 000 vir 10 maande skuld, is as oninbare skulde afgeskryf. Geen inskrywing is gemaak nie.
 - (ix) Die saldo van 'n debiteur verskyn twee keer op die Debiteurelys, R2 040.

HOU HIERDIE BLADSY
OOP.

VRAAG 2: KOSTEREKENINGKUNDE**(45 punte; 35 minute)**

- 2.1 Identifiseer EEN kostekategorie vir elk van die volgende beskrywings deur die beste opsie uit die lys hieronder te kies. Skryf slegs die kostekategorie langs die vraagnommers (2.1.1–2.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

administrasiekoste; direkte arbeidskoste; direkte materiaalkoste;
vaste koste; indirekte arbeidskoste; indirekte materiaalkoste;
verkoop- en verspreidingskoste; veranderlike koste

- 2.1.1 Koste bly dieselfde, selfs wanneer die aantal vervaardigde eenhede verander
- 2.1.2 Koste van materiaal, nie direk deel van vervaardigde eenhede nie
- 2.1.3 Oninbare skuld afgeskryf
- 2.1.4 Verkoop- en verspreidingskoste, direkte materiaalkoste en direkte arbeidskoste is alles voorbeelde van ...
- 2.1.5 Huur betaal vir die kantoor (5)

2.2 FOREVER VERVAARDIGERS

Jy word voorsien van inligting rakende Forever Vervaardigers vir die jaar geëindig 28 Februarie 2026. Hulle vervaardig een soort slimhorlosie.

GEVRA:

- 2.2.1 Bereken die waarde van direkte materiaal wat vir produksie uitgereik is. (4)
- 2.2.2 Bereken die fabrieksbokoste. (10)
- 2.2.3 Stel die Produksiekostestaat op. (12)
- 2.2.4 Verduidelik EEN rede waarom Forever Vervaardigers dit baie belangrik ag om in personeelopleiding te belê. (2)

INLIGTING:**A. Voorraad voorhande:**

	28 Februarie 2026	28 Februarie 2025
Indirekte materiaal	5 464	9 000
Direkte materiaal	140 000	110 000
Goedere-in-bewerking	?	130 100
Klaarprodukte	161 000	202 900

B. Ander kostes:

Direkte arbeidskoste	935 440
Fabrieksbokoste	1 232 560
Verkoop- en verspreidingskoste	16% van verkope
Administrasiekoste	185 000
Direkte materiaal aangekoop	2 270 000
Verkope	12 564 750
Koste van klaarprodukte verkoop	5 025 900

C. Die volgende inligting moet nog in ag geneem word:

- (i) Indirekte materiaal gedurende die jaar aangekoop is R520 000. Indirekte materiaal is verkeerdelik aan fabrieksbokoste toegeken in die verhouding van 2 : 1 : 1. Indirekte materiaal gebruik moet tussen die fabriek, administrasie en verkoops- en verspreidingsafdelings verdeel word in die verhouding van 1 : 1 : 1.
- (ii) Die maandelikse versekeringspremie vir die fabriek het met 10% op 1 Januarie 2026 gestyg. Versekering betaal vir die jaar beloop R249 984. Dit het versekering ingesluit wat vir Maart en April 2026 betaal is. Versekering van R119 040 is toegeken aan verkoop- en verspreiding, en R14 880 aan administrasie.
- (iii) By die berekening van direkte arbeidskoste is slegs salarisuitgawes in ag geneem. Die volgende lone van fabriekswerkers is nie bygevoeg nie:

Direkte arbeid	Bruto lone	Aftrekkings	Bydraes	
			Mediese fonds	WVF
Fabriek	625 700	31 500	14 004	4 856

2.3 WOOD-R-US

Wood-R-Us is 'n fabriek wat houtlegkaarte vervaardig.

GEVRA:

- 2.3.1 Bereken die gelykbreekpunt vir die finansiële jaar wat op 31 Mei 2026 eindig. (5)
- 2.3.2 Bereken die aantal eenhede vervaardig en verkoop vir die finansiële jaar wat op 31 Mei 2026 eindig. (3)
- 2.3.3 Verduidelik of die eienaar bekommerd moet wees oor die produksievlakke van die fabriek. Sluit 'n vergelyking met syfers vir 2025 in. Voorsien TWEE redes vir jou antwoord en verskaf ondersteunende syfers. (4)

INLIGTING:

- A. Alle legkaarte word in jaar van produsering verkoop.
- B. Inligting geneem uit die finansiële rekords van Wood-R-Us:

	31 Mei 2026	
	Totale koste	Eenheidskoste
Direkte materiaal	1 215 500	R11,00
Direkte arbeidskoste	1 016 600	R9,20
Verkoop- en verspreidingskoste	364 650	R3,30
Fabrieksbokoste	855 000	
Administrasiekoste	495 000	

	31 Mei 2026	31 Mei 2025
Verkoopprijs per eenheid	R41,50	R35,00
Eenhede vervaardig en verkoop	?	98 000
Gelykbreekpunt	?	78 000

HOU HIERDIE BLADSY
OOP.

VRAAG 3: VOORRAAD**(35 punte; 30 minute)****3.1 BEGRIPPE**

Voltooi die sinne deur die ontbrekende woord(e) in te vul. Skryf slegs die antwoord langs die vraagnommers (3.1.1–3.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

- 3.1.1 Wanneer die deurlopende voorraadstelsel gebruik word, word vraggeld op aankope teen die ... rekening gedebiteer. (1)
- 3.1.2 Wanneer die ... voorraadstelsel gebruik word, word die totale koste van verkope aan die einde van die finansiële jaar bereken. (1)
- 3.1.3 Die ... voorraadwaardasiemetode is die beste geskik vir 'n motorhandelaar wat eksklusiewe luukse voertuie verkoop. (Let wel: Jou antwoord vereis twee woorde.) (1)

LET'S CONNECT

Let's Connect is 'n besigheid wat skootrekenaars verkoop. Hulle gebruik die **periodieke voorraadstelsel** en maak gebruik van die **geweege gemiddelde-metode** vir voorraadwaardasie.

Let's Connect gebruik 'n winsopslag van 25% op kosprys. Die finansiële jaar het op 28 Februarie 2026 geëindig.

GEVRA:**3.2 Bereken:**

- 3.2.1 Die waarde van die slotvoorraad (8)
- 3.2.2 Die bruto wins vir die jaar geëindig 28 Februarie 2026 (4)

3.3 Die rekenmeester wil die metode van voorraadwaardasie na die EIEU-metode verander.

- 3.3.1 Bereken die waarde van die slotvoorraad op 28 Februarie 2026, deur die EIEU-metode te gebruik. (5)
- 3.3.2 Verduidelik wat die effek op bruto wins sal wees indien die EIEU-metode gebruik sou word. (2)
- 3.3.3 Verduidelik die voordele van die gebruik van die EIEU-metode aan die eienaar. Noem TWEE punte. (4)
- 3.3.4 Ten spyte van al die voordele van EIEU, verduidelik EEN rede waarom die eienaar dalk daarop sal aandring om die geweege gemiddelde-metode vir voorraadwaardasie te gebruik. (2)

3.4 Die eienaar is nie tevrede met die finansiële resultate nie, want hy vermoed dat die teiken winsopslag-% vir 2026 nie bereik is nie.

- 3.4.1 Doen 'n berekening om te wys waarom hy nie tevrede is nie. (3)
- 3.4.2 Gee TWEE voorstelle wat geïmplementeer kan word om die winsgewendheid van die besigheid te verbeter. (4)

INLIGTING:**A. Voorraadsaldo's van skootrekenaars:**

	EENHEDE	TOTAAL
1 Maart 2025	98	R390 848
28 Februarie 2026	440	?

B. Aankope en terugsendings gedurende die jaar:

	EENHEDE	TOTAAL R
Aankope:		
Junie 2025	400 @ R4 680 elk	R1 872 000
Oktober 2025	776 @ R5 145 elk	R3 992 520
Februarie 2026	400 @ R5 512 elk	R2 204 800
		R8 069 320
Terugsendings:	14 eenhede van Februarie 2026 se aankope	?

C. Verkope vir die jaar, R6 900 600.

VRAAG 4: VASTE BATES, INTERNE OUDITERING EN PROBLEEMOPLOSSING (25 punte; 20 minute)

4.1 BEGRIPPE

GEVRA:

Pas die stelling in KOLOM A by 'n konsep uit KOLOM B. Skryf slegs die letter (A–E) langs die vraagnommers (4.1.1 tot 4.1.3) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
4.1.1	Stel besigheid in staat om risiko van nie-betalende kliënte te identifiseer	A	Rekenpligtigheid
4.1.2	Verantwoordelik om te verduidelik waarom sekere besluite geneem is	B	Krediteure betalings-termyn
4.1.3	Om te verseker dat foute en bedrog voorkom/opgespoor word	C	Debiteure-ouderdoms-ontleding
		D	Eksterne ouditeur
		E	Interne beheer

(3)

4.2 VASTE BATES

Die inligting handel oor JA Bpk. Die finansiële jaar het op 31 Mei 2026 geëindig.

GEVRA:

4.2.1 Bereken die totale opgehoopte waardevermindering op die voertuig wat op 31 Januarie 2026 verkoop is. (6)

4.2.2 Voltooi die Bateverkoperekening op 31 Januarie 2026. (5)

INLIGTING:

A. 'n Afleweringsvoertuig is op 31 Januarie 2026 vir R195 000 kontant verkoop. Hierdie voertuig is op 1 Junie 2023 teen 'n kosprys van R400 000 aangekoop.

B. Waardevermindering op voertuie word bereken teen 25% p.j. op drawaarde.

4.3 INTERNE OUDITERING

John Day is die interne ouditeur van JA Bpk.

GEVRA:

4.3.1 Noem TWEE punte wat in die interne ouditeur se verslag aan die raad van direkteure ingesluit moet word. (2)

INLIGTING:

- A. JA Bpk. het 'n beleid wat uitgawes vir sakereise tot 'n maksimum van R25 000 toelaat.
- B. John Day, die interne ouditeur, het ontdek dat die finansiële direkteur gedurende Maart 2026 op 'n sakereis gegaan het. Sy familie het hom vergesel en 'n deel van hul uitgawes is ingesluit in die totale uitgawe van R55 000 wat met die maatskappy se kredietkaart betaal is.

4.4 PROBLEEMOPLOSSING

Easy View verkoop dekodeerders vanaf drie verskillende winkels in die Gqeberha-omgewing. Die drie takke word elk deur Nazeem, Bosch en Ngidi bestuur.

Die eienaar is bekommerd oor die doeltreffendheid van die takke.

Die tabel hieronder toon die syfers vir April 2026.

GEVRA:

Identifiseer EEN probleem met betrekking tot elke tak, haal syfers aan om elke probleem te staaf.

Verskaf EEN punt van advies, behalwe die verdeling van pligte, as oplossing van elke probleem wat geïdentifiseer is.

(9)

INLIGTING VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2025:

	MALABAR (NAZEEM)	COTSWOLD (BOSCH)	WESTERING (NGIDI)
Aantal dekodeerders verkoop	800	620	340
Aantal dekodeerders terug ontvang van klante	16	6	30
Voorraadhoudingsperiode	120 dae	30 dae	60 dae
Dae wat winkels oop is	Maandag tot Sondag	Maandag tot Vrydag	Maandag tot Saterdag
Voorraad gesteel/verlore in Junie	40	0	2
Advertensies	R1 500	R1 200	R1 000
Kontant van klante gedeponeer	R940 800	R616 800	R372 000
Dekodeerders word verkoop teen R1 200 elk			

25

TOTAAL: 150

GRAAD 12 REKENINGKUNDE FINANSIËLE AANWYSERS FORMULEBLAD	
$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Netto wins voor belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins na belasting}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
Totale bates : Totale laste	Bedryfsbates : Bedryfslaste
(Bedryfsbates – Voorraad) : Bedryfslaste	Niebedryfslaste : Aandeelhoudersbelang
(Handel en ander ontvangbare bedrae + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste	
$\frac{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$ (*Sien nota 1 hieronder)	$\frac{\text{Koste van verkope}}{\text{Gemiddelde handelsvoorraad}}$
$\frac{\text{Gemiddelde debiteure}}{\text{Kredietverkope}} \times \frac{365}{1}$	$\frac{\text{Gemiddelde krediteure}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{365}{1}$ (*Sien nota 2 hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto inkomste na belasting}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$ (*Sien nota 3 hieronder)
$\frac{\text{Netto inkomste voor belasting + Rente op lenings}}{\text{Gemiddelde aandeelhoudersbelang + Gemiddelde niebedryfslaste}} \times \frac{100}{1}$	
$\frac{\text{Aandeelhoudersbelang}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Tussentydse dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Finale dividende}}{\text{Getal uitgereikte aandele}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Dividende per aandeel}}{\text{Verdienste per aandeel}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Dividende vir die jaar}}{\text{Netto inkomste na belasting}} \times \frac{100}{1}$
Totale vaste koste	
$\text{Verkoopprijs per eenheid} - \text{Veranderlike koste per eenheid}$	
LET WEL: - Handelsvoorraad aan die einde van 'n finansiële jaar kan gebruik word as dit in die vraag vereis word. 365 dae is slegs van toepassing indien dit relevant tot die hele jaar is. - Krediet aankope kan gebruik word in plaas van koste van verkope (syfers sal dieselfde wees mits voorraad konstant bly.) - Indien daar 'n verandering in die getal uitgereikte aandele gedurende 'n finansiële jaar is, word die geweegdegemiddelde getal aandele in die praktyk gebruik.	